

Mütercim-Tercümanlık Müfredatlarındaki Tamamlayıcı Derslerin Öğrenme Yetkinliği Kazandırmadaki Rolü Üzerine Bir İnceleme

A Study on The Role of Complementary Courses in Translation and Interpreting Programs in Gaining Learning Competence

Güldane Duygu Tümer¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Manisa, Türkiye

Sorumlu yazar/

Corresponding author : Güldane Duygu Tümer

E-posta / E-mail : duygutumer@cbu.edu.tr

ÖZ

Bilgi ve değer üretme yeni nesil üniversitelerin öne çıkan hedeflerinden biridir. Bu noktada, alana özgü akademik bilginin yanı sıra araştırma, sorgulama, eleştirel ve ilişkişel düşünme gerekli beceriler olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, bu becerileri kazandıran dersler, bilgi ve değer üretmek için gereken altyapının oluşturulması ve akademik bilgiyi uygulamada etkin şekilde kullanma becerisinin geliştirilmesi için elzemdir. Çeviri eğitimi açısından, yukarıda sözü edilen yetkinlikler temelde çok katmanlı beceriler bütünü olan 'çeviri edicini' de desteklemektedir. Mütercim Tercümanlık programlarında araştırmaya, okumaya, sorgulamaya ve eleştirel düşünmeye dayalı 'tamamlayıcı dersler' hem beklenen nitelikte öğrenme yetkinliğini hem de çeviri edincini desteklemektedir. Bu çalışma, Mütercim-Tercümanlık programlarında tamamlayıcı dersler olarak yer alan Güncel Gelişmeler ve Dil ve Kültür Edinci derslerinin söz konusu becerilere katkısını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü müfredatında yer alan Güncel Gelişmeler ve İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersleri konu kapsamında incelenmiştir. İlk olarak, çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini oluşturan 'bilgi okuryazarlığı' ve 'bilgi akıcılığı' kavramları öğrenme yetkinliği ve çeviri edinci bağlamında ele alınmıştır. Ardından, ilgili derslerin tanımları ve işlevleri açıklanarak bir öğrenme yetkinliği olarak bilgi akıcılığı ve çeviri edinci açısından değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çeviri Edinci, Öğrenme Yetkinliği, Tamamlayıcı Dersler, Bilgi Okuryazarlığı, Bilgi Akıcılığı

ABSTRACT

Producing knowledge and value is one of the prominent goals of new generation universities. At this point, along with specific academic knowledge, research, inquiry, critical and relational thinking emerge as necessary skills to acquire the targeted qualifications. Therefore, courses providing these skills are essential for building the required infrastructure to produce knowledge and value and for developing the ability to use academic knowledge effectively in practice. In terms of translation education, the above-mentioned skills also support 'translation competence', which is essentially a multi-layered set of skills. 'Complementary courses' in Translation and Interpreting programs based on research, reading, questioning and critical thinking support both learning and translation competencies. This study aims to reveal the contribution of Current Developments and Language and Cultural Competence courses, which are complementary in Translation and Interpreting programs, to above-mentioned skills. Accordingly, the Current Developments and English Language and Cultural Competence courses in the curriculum of Translation and Interpreting Department in Manisa Celal Bayar University are examined within the scope of the study. First, the concepts of 'information literacy' and 'information fluency', which constitute the conceptual and theoretical framework of the study are discussed in the context of learning competence and translation competence. Then, the definitions and functions of the specified courses in the curriculum are explained and evaluated in terms of information fluency as a learning competence and translation competence.

Keywords: Translation Competence, Learning Competence, Complementary Courses, Information Literacy, Information Fluency

Başvuru / Submitted : 18.08.2023

Revizyon Talebi /
Revision Requested : 01.10.2023

Son Revizyon /
Last Revision Received : 15.10.2023

Kabul / Accepted : 23.10.2023

Online Yayın /
Published Online : 15.12.2023

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

EXTENDED ABSTRACT

In an age of information overload and of the explosion of technological advancement, the access, usage, evaluation, and transmission of information have, of necessity, become important issues. In this sense, information literacy and information fluency, which can be explained as the basic competencies of knowing how to reach information and use it in the most efficient way to solve problems, are required both in personal and professional lives. Although both concepts are often used interchangeably, information fluency can be considered as an upper concept covering information literacy, critical thinking, and the competencies of using information technologies. Therefore, digital literacy, the ability to use both information and communication technologies, is regarded an important component of information fluency. Also, the incessant and mass production of information forces individuals to follow the most recent and decent information, making lifelong learning a must.

The rapid flow of information and easy access thanks to digital developments make it difficult, even confusing, to select the correct and reliable information to make sound decisions. Therefore, these two concepts have become crucial issues to be addressed in academia. Third Generation Universities, the new higher education model whose main objectives are to raise experts and entrepreneurs who can produce knowledge and value, and carry out interdisciplinary work, attach great importance to providing students with these two competencies. Accordingly, while building and reviewing their curricula, departments now include courses which aim to develop information literacy and information fluency.

Within this frame, incorporating courses which introduce information fluency competence into the curricula of translation and interpreting programs is essential to keep up with the requirements of the new understanding of higher education, the basics of which are also defined in the Bologna Process. At this point, in addition to courses providing the academic knowledge peculiar to the relevant field, courses which provide research, inquiry, critical and relational thinking emerge as a necessity for gaining the targeted learning competence. They are also essential both for building the necessary infrastructure to produce knowledge and for developing the ability to use academic knowledge in practice effectively. In translation and interpreting programs, the courses that we call ‘complementary courses’ are planned to provide research, reading, questioning and critical thinking, which are necessary competencies to develop information fluency. From the point of view of academic translation education, the skills mentioned above support ‘translation competence’ which is a multi-layered set of skills.

The aim of this study is to reveal the contribution of complementary courses in Translation and Interpreting programs to information fluency as a learning competence and translation competence. Current Developments and English Language and Cultural Competence courses serve as a model for complementary courses in Translation and Interpreting programs. The study analyses the contribution of the ‘Current Developments’ and ‘English Language and Culture Competence’ courses in the curriculum of Manisa Celal Bayar University, Department of English Translation and Interpreting, to the development of information fluency and translation competence.

The study consists of the definition and application contents of the above-mentioned courses. In the analysis, first, learning competence was discussed within the framework of information literacy and information fluency in relation to translation competence. The function of the courses in the curriculum was evaluated within these competencies. Then, within the scope of the corpus, the definitions of the courses and their application contents were explained. In this direction, their achievements and their functions in the curriculum were evaluated in the context of contributing to learning competence, particularly to information fluency and translation competence. At the end of the study, we reached the conclusion that complementary courses improve students’ learning competence and support the development of translation competence, which the students need in their professional careers.

Giriş

Günümüz bilgi toplumunda, bilgi, teknoloji ve iletişimdeki hızlı değişim, bilgi üretimi ve bilginin işlevsel kullanımını öne çıkararak yetişmiş insan gücünden beklentileri yeniden şekillendirmiştir. Bilgiye ulaşma, bilgiyi düzenleme ve problem çözümünde kullanma, iş dünyasında değer gören beceriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada öne çıkan “bilgi okuryazarlığı ve “bilgi akıcılığı” kavramları kısaca ihtiyaç duyulan bilgiye nerede ve nasıl ulaşacağını bilme ve elde edilen bilgiyi en etkin şekilde kullanarak sorun çözebilme becerisi olarak tanımlanabilir. Bilgi okuryazarlığı/bilgi akıcılığı becerisi, yaşam boyu öğrenme becerisi ile bilgi toplumu olma yolunda önem kazanmıştır. Zira “bilgi toplumu her şeyden önce, bilgiye erişebilme, yararlı bilgiyi tarayabilme hızına, ulaştığı bilgiyi değere dönüştürebilme yeteneğine ve yeni bilgi üretebilmesine olanak veren yaratıcılık yeteneğine sahip bireyler üzerine kuruludur (Arslan ve Erarslan, 2003, s.1). Bu anlamda bir “öğrenme yetkinliği” olarak tanımlanabilecek bu beceriler bütünü, Bologna Süreci ile yeniden yapılanan yükseköğretimin hedefleri arasında yerini almıştır. Wissema’nın “Üçüncü Kuşak”

olarak adlandırdığı yeni üniversite modelinde, temel araştırmaların yine merkezi etkinlik olduğu ancak disiplinler arası uzlaşma ve yaratıcılık kavramlarının, akılcı bilimsel yöntemlerle eşdeğerde itici bir güç olarak kabul edildiği, araştırma ve eğitim hedeflerinin yanı sıra bilginin kullanımının da üçüncü hedef olarak benimsendiği görülmektedir.¹

Bu doğrultuda, yükseköğretim programları güncellenirken ilgili bilim dalına ilişkin uzmanlık bilgisinin aktarıldığı derslerin yanı sıra, bilgi edinme, bilgiyi sentezleme ve eleştirel düşünme gibi becerileri kazandırmaya yönelik derslerin müfredatlara eklenmesi yaratıcı, üretken ve girişimci öğrencilerin yetiştirilmesi sürecinde önemlidir. Söz konusu dersler, bilginin nereden geldiği, nasıl üretildiği ve güvenilirliğini sorgulama, bilgi kaynaklarını etkin şekilde kullanma, elde edilen bilgiyi sentezleyerek yorumlama becerilerinin kazandırılmasına katkı sağlarken, eleştirel düşünme, ilişkisel düşünme ve fikir üretme becerilerinin gelişimini de desteklemektedir. Bu bağlamda, uzman çevirmenler yetiştirmek amacıyla kurulan Mütercim ve Tercümanlık bölümlerinde, yukarıda belirtilen becerileri geliştirmeye yönelik derslerin müfredatlara eklenmesi mevcut beklentileri karşılayacak niteliklerin kazandırılması için gereklidir. Öte yandan, “tamamlayıcı dersler” olarak adlandırabileceğimiz bu derslerin bilgi okuryazarlığı ve bilgi akıcılığı becerilerini geliştirirken aynı zamanda akademik çeviri eğitimiyle hedeflenen çeviri edincine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Manisa Celal Bayar Üniversitesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık bölümü müfredatında yukarıda sözü edilen tamamlayıcı dersler ağırlıklı olarak birinci sınıfta verilmektedir. Birinci yarıyıldan itibaren verilen Çevirmenler için Bilgi Teknolojileri, Türkçe Dil ve Kültür Edinci, İngilizce Dil ve Kültür Edinci ve ikinci yarıyıldan itibaren verilen Çeviri Teknolojileri ve Güncel Gelişmeler dersleri müfredat bütününde hedeflenen çeviri edincini desteklemek amacıyla planlanmış tamamlayıcı derslerdir. Bu çalışmanın kapsamı, mevcut ders deneyimi doğrultusunda Güncel Gelişmeler ve İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersleriyle sınırlanmıştır.

İnceleme, Mütercim ve Tercümanlık müfredatlarında bulunan tamamlayıcı derslerin bilgi okuryazarlığı ve bilgi akıcılığı becerilerinin geliştirilmesindeki işlevini ortaya koyarak ders kazanımlarını çeviri edinci bağlamında değerlendirmektedir. Bu doğrultuda, öncelikle bir “öğrenme yetkinliği” olarak bilgi okuryazarlığı ve bilgi akıcılığı kavramları açıklanarak çeviri edinci kapsamında ele alınacaktır. Bütüncü kapsamında, “Güncel Gelişmeler” ve “İngilizce Dil ve Kültür Edinci” derslerinin öğrenme yetkinliği ve çeviri edincine katkısı, ilgili derse ait tanım, kapsam ve işleyişe yönelik açıklamalar yoluyla irdelenecektir. Amaç, uygulama örnekleri üzerinden öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ve bilgi akıcılığı becerilerini ne ölçüde kazandığını belirlemek değil, derslerin işleyişinde yer alan uygulamaların söz konusu yetkinlikleri desteklediği öngörüsünü ortaya koymaktır. 2023 verisine göre Türkiye ‘de lisans düzeyinde kırk iki İngilizce Mütercim-Tercümanlık programı bulunmaktadır.² İlgili bölümlerin müfredatları incelendiğinde Güncel Gelişmeler dersinin aynı isimle ya da ‘Güncel Konular’ adıyla sekiz bölümde yer aldığı, dört programda zorunlu, dört programda seçmeli ders olarak verildiği görülmektedir. Öte yandan, İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersi müfredatlarda aynı isimle yer almamakla birlikte, ‘dil, kültür, iletişim ve çeviri’ konularını ilişkili şekilde işleyen dersler farklı adlarla on sekiz programın müfredatında bulunmaktadır. On üç bölümde bu dersler zorunlu, beş bölümde seçmeli ders olarak verilmektedir.³ Mevcut durum doğrultusunda bu çalışma, çeviri müfredatlarının öğrenme yetkinliği ve çeviri edincini destekleyecek ve toplumsal işleyişteki beklentileri karşılayacak becerileri geliştirecek şekilde yapılandırılmasına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Tamamlayıcı derslerin öğrenme yetkinliği kazandırmadaki rolü inceleyen bu çalışmada öğrenme yetkinliği, ‘bilgi akıcılığı’, ‘bilgi okuryazarlığı’ çerçevesinde ele alınmakta ve bilgi akıcılığı/bilgi okuryazarlığı becerileri çeviri edinci ile ilişkilendirilerek belirlenen iki ders özelinde incelenmektedir. Bu doğrultuda, öncelikle sözü edilen iki kavram ve çeviri edinci mercek altına alınmaktadır. Ardından, kavramların içerdiği beceriler ortak paydalarda birleştirilerek çeviri eğitiminde hedeflenen bir öğrenme yetkinliği olarak değerlendirilmektedir. Tamamlayıcı derslerin söz konusu öğrenme yetkinliğini kazandırmadaki rolü ‘Güncel Gelişmeler’ ve ‘İngilizce Dil ve Kültür Edinci’ dersleri odağında irdelenmektedir. Ders içerikleri ve uygulamalara ilişkin değerlendirmeler, bu tür tamamlayıcı derslerin öğrenme yetkinliğini desteklediğini ortaya koymaktadır.

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Wissem (2009).; Seymen, G.D (2017). Üçüncü Kuşak Üniversite Anlayışı Çerçevesinde Türkiye’de Akademik Çeviri Eğitimi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

² Bkz. (2023, 6 Ekim). <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=97174>

³ Derslere ilişkin mevcut durum bilgisi 03.10.2023-06.20.2023 tarih aralığında belirlenen bölümlerin internet sayfalarından elde edilmiştir. Bölümlerdeki ilgili dersleri gösteren tablo EK 1’de verilmiştir.

1.1. Bilgi Akıcılığı ve Bilgi Okuryazarlığı

1970 ve 1980’lerde bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişimle ortaya çıkan bilgi toplumu, sanayi toplumundan farklı olarak nesnenin üretimi yerine bilginin üretimini ve verimli kullanımını ön plana çıkarmıştır. Bilginin temel sermaye haline gelmesi ve sürekli güncellenmesi, bu değişime ayak uydurabilmek için yenilenen bilginin takibini ve bunun için gereken becerileri edinmeyi gereklilik haline getirmektedir. Bu durum yaşam boyu öğrenmenin artık bir zorunluluk olduğunun göstergesidir. Bu noktada, araştırma, kendini geliştirme ve yaşam boyu öğrenme, bilgi toplumunda yetişmiş insan gücünün temel nitelikleri haline gelirken, ‘bilgi okuryazarlığı’ ve ‘bilgi akıcılığı’ yaşam boyu öğrenme için gereken temel beceriler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bilgi okuryazarlığı ve bilgi akıcılığı kavramları bilgiye ulaşma, bilgiyi yorumlama ve kullanma becerilerini ifade eder. Bilgi okuryazarı ifadesi ilk olarak ‘The Information Service Environment Relationship and Priorities’ başlıklı yazısında Paul Zurkowski tarafından kullanılmıştır. Zurkowsky bilgi okuryazarını “bilgi kaynaklarını ve çeşitli bilgi araçlarını iş ortamındaki problemleri çözmek için kullanma becerisine sahip kişi” olarak tanımlamaktadır (1974, s.6). “Bilgi toplumunda birey, bilim dünyasının verilerini anlamak, yorumlamak, kullanmak, yenilerini ortaya koymak, problem çözme yeteneği kazanmak durumundadır” (Çalık ve Sezgin, 2005, s. 63). Bilginin işlevsel şekilde kullanılması ve ondan yeni bilgi üretilmesi eleştirel düşünme ile gerçekleşebilir. Eleştirel düşünme becerisinin gelişmesi, bireyin kendi değerlendirme ölçütlerini oluşturması açısından önemlidir (Aydanlı, 2015, s.15). Bu sayede, bilgiyi yorumlama, sentezleme ve yenisini üretmenin önu açılır.

Bilgi okuryazarlığı ve bilgi akıcılığı birbirinin yerine kullanılan kavramlar olmasına karşın, bilgi akıcılığını, *bilgi okuryazarlığı + eleştirel düşünme + bilişim teknolojilerini kullanma becerisini* kapsayan bir üst kavram olarak ele alan görüşler bulunmaktadır.⁴ Günümüzde bilgi üretimi ve akışı daha çok dijital ortamlarda gerçekleştiği için, bilgi okuryazarlığı-eleştirel düşünmenin yanı sıra- bilişim teknolojilerini kullanma becerisi ile birlikte değerlendirilmektedir.⁵ Bu nedenle, “bilgiyi bulma, oluşturma ve iletme için bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilme becerisi” olarak tanımlanan dijital okuryazarlık, bilgi akıcılığı ile iç içe bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶

Bilgi akıcılığı, bilgi toplama ve kaynakları eleştirel biçimde çözümleyerek mantıksal çıkarımlar yapma becerisidir (Gehring ve Eastman, 2008, s.55). Bilgi okuryazarlığı, bilgiyi araştırma, bulma ve değerlendirmedeki genel becerileri ifade ederken, özellikle bir disipline özgü üst düzey bilgi ve uygulamalar söz konusu olduğunda, bilgiyi kullanma becerisi bilgi akıcılığı çerçevesinde açıklanmaktadır. Tanımlardaki ayrımın temelinde, bilgiyi araştırma ve bulma becerisinin, bilgiyi farklı bağlamlarda işlevsel şekilde kullanabilme becerisini beraberinde getirmediği düşüncesinin yattığı söylenebilir. Bilgi akıcılığı, bilgi okuryazarlığı becerilerini bilme ve bu becerileri kişisel ya da akademik öğrenme ortamlarında etkin şekilde kullanma yetkinliğidir (Stripling, 2007, s. 25). Bir başka deyişle, bilgi akıcılığı, bilgiye nasıl ulaşacağını bilme ve elde edilen bilgiyi uygulamanın kendine özgü işleyişi içinde işler hale getirerek kullanabilme becerisidir. Bireyler “uyum sağlama, iletişim kurma, doğru bilgiye ulaşma, karar verme, sorumluluk alma, yaratıcılık gösterme, iş birliği yapma, sorun çözme, karmaşık sistemleri algılama ve kendini geliştirme becerilerini kazanmak durumundadır. Tüm çalışma alanlarında geçerli olan bu yeterliliklere sahip olmayan bireylerin bilgi toplumunun gereklerini yerine getirebilmeleri mümkün değildir” (Brennan, McGeevar, & Murray, s.19).

Bu noktada, şu soru sorulabilir: Bireyler aktif iş yaşamına girmeden, mesleğe özgü değişken durumlar içinde sorun çözme deneyimi olmadan bu becerileri nasıl kazanabilirler?

Sorunun cevabı için öncelikle bilginin üretildiği ve sözü edilen insan gücünün yetiştirildiği kurumlar olan üniversitelerin günümüzdeki temel misyonlarına bakmak gerekmektedir.

Bilgi toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan Üçüncü Kuşak Üniversiteler, bilgi ve değer üreten ve bunu toplumla paylaşan, bilginin kullanımını ve bilgidan yararlanmanın temel iş ve hedef olduğu, rekabetçi, yenilikçi ve girişimci kurumlardır.⁷ Bologna Sürecinde yükseköğretim alanında gerçekleştirilen reformlar, Avrupa genelinde bu üniversite modelini oluşturma yönünde atılan adımlar olarak görülebilir. Bu doğrultuda oluşturulan Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ)⁸ ve Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ),⁹ yeni yükseköğretim anlayışında kazandırılması hedeflenen temel bilgi, beceri ve yetkinlikleri göstermektedir. Bilgi toplumunda

⁴ Bkz. Lombard (2016).; Sharkey (2006). s.76

⁵ Krs. Brooks and Normore (2010). s. 66

⁶ Uluslararası Eğitim Teknolojileri Topluluğu (ISTE) öğrenciler için temel dijital okuryazarlık standartlarını yaratıcılık, iletişim ve iş birliği, araştırma ve bilgi akıcılığı, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme, dijital vatandaşlık kavramları temelinde açıklamaktadır. Bkz. (2023, 12 Haziran). <https://www.iste.org/standards/seal-of-alignment/digital-literacy-assessment>

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Wissema (a.e.). 38-59.

⁸ Bkz. (2023, 8 Haziran). <https://europa.eu/europass/tr/europass-araclari/avrupa-yeterlilikler-cercevesi>

⁹ Bkz. (2023, 8 Haziran). <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=33>

ihtiyaç duyulan bilgi akıcılığı- ve bu beceri ile birlikte ele alınan bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık ve yaşam boyu öğrenme becerileri- her iki çerçeve kapsamında yer almaktadır.

Bologna'ya katılımı birlikte yükseköğretim programlarında başlayan yeniden yapılanma sürecinde, müfredat içeriklerini ve uygulamaları hedeflenen bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandıracak şekilde güncellemek programlar açısından gereklilik haline gelmiştir. Bu bağlamda, tüm çalışma alanları için disipline ilişkin bilginin aktarılmasının yanı sıra bilgiye ulaşma, bilgiyi yorumlama ve uygulamada işlevsel şekilde kullanma, eleştirel, ilişkisel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik derslerin müfredatlara eklenmesi son derece önemlidir. Öte yandan, gerçek iş simülasyonları ve proje çalışmaları, söz konusu becerilerin pekiştirilmesinde verimli ortamlar yaratmaktadır.

Konuya akademik çeviri eğitimi açısından bakıldığında, yukarıda bilgi akıcılığı altında açıklanan becerilerin, çeviri eğitimiyle kazandırılmak istenen beceriler bütünü ya da üst bakış olarak tanımlanan çeviri edincini desteklediği görülmektedir. Bu bağlamda, öncelikle çeviri eğitimi ile hedeflenen becerilerin açıklanması, bilgi akıcılığının çeviri edincine katkısının saydamlaştırılmasında faydalı olacaktır.

1.2. Çeviri Edinci ve Bilgi Akıcılığı İlişkisi

Akademik çeviri eğitiminin amacı- genel bir tanımla- iş dünyasının beklentilerini karşılayacak uzman çevirmenler yetiştirmektir. Ancak bu tanım, toplumsal işlevişte çevirinin gerçekleştiği alanların çeşitliliği ve sözlü veya yazılı her çeviri eyleminin kendine özgü koşulları ve gereksinimleri göz önüne alındığında, uzman çevirmenden beklentilerin neler olduğu ve bu beklentilerin nasıl karşılanabileceği sorularını yanıtlamakta yetersiz kalmaktadır. Çeviri, dilsel, kültürel ve toplumsal bağlamlarda değerlendirilmesi gereken çok katmanlı bir olgudur. Çevirinin gerçekleştiği koşullar çözümlenmeden salt dilsel düzlemde, bağlamdan kopuk yapılan çeviri işlevsel olmayacaktır. Bu nedenle, çeviri eğitiminde Höniğ'in ifadesiyle metin düzleminde "mikro stratejileri" uygulamak yerine "makro stratejilerden" yola çıkarak çeviriye başlamak gerekmektedir (1991, s. 77-79). Bir anlamda, metin dışı bağlam/lar ile metin içi bağlamı ilişkilendirebilme becerisine işaret eden bu açıklama, çeviri sürecinin bütünsel bir bakışla değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, çeviri edinci, "erek kitlede işlev görmesi için erek metin üretme sürecinde, ilgili tüm etkenlere ilişkin kazanılan farkındalık ve bilinçlilik (Schäffner, 2000, s.146). Çeviri edinci dil, kültür, metin, araştırma ve teknoloji edinçlerini kapsayan, çevirinin çok katmanlı yapısını çözümlenmeye ve anlamaya yönelik bir beceriler bütünü ya da üst bakış olarak değerlendirilebilir.¹⁰ PACTE tarafından 2003 yılında sunulan modelde çeviri edinci çeviri yapmak için gereken bir bilgi sistemi olarak tanımlanmıştır. Bu sistemdeki alt beceriler iki dildeki yeterlilik (pragmatik, sosyo-dilbilimsel, metinsel, sözcüksel ve dilbilgisel bilgi), dil dışı yeterlilik (ansiklopedik, tematik ve iki kültür bilgisi), çeviri ve meslek bilgisi yeterliliği (süreçler, yöntemler ve prosedürler ve kullanıcılara ilişkin bilgi), araçsal yeterlilik (dokümantasyon kaynaklarının ve bilgi teknolojilerinin kullanımına ilişkin bilgi) ve stratejik yeterlilik (sorun çözme ve süreci verimli yönetme becerisi, farklı alt yeterlilikleri harekete geçirerek çeviri sorunlarını çözme becerisi) olarak açıklanmaktadır (2005).

Akademik çeviri eğitiminin amacı, çevirmen adayına farklı ortam ve koşullarda gerçekleşen çeviri süreçlerini başarıyla yönetebilecek bu üst bakışı kazandırmaktır.

Çeviri edincine ilişkin belirtilen tanımlar, araştırma, bilgi edinme, bilgiyi yorumlama, ilişkisel düşünme yoluyla bağlantı kurabilme, sorunları tespit edebilme ve uygun yöntemlerle çözebilme, eleştirel düşünme, bilgiyi yorumlama ve yeniden üretme becerilerinin, çeviri sürecinin yönetilmesi ve işlevsel çeviri kararlarının alınabilmesi için gerekli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, bilgi akıcılığının çeviri edincinin geliştirilmesi için gereken alt becerilerle örtüştüğü görülmektedir. Massey ve Ehrensberger-Dow bilgi okuryazarlığı/bilgi akıcılığı becerilerinin çeviri edincinin belirli bir bileşeni olduğunu ve özellikle PACTE'nin araçsal yeterlilik (kaynakların ve bilgi teknolojilerinin kullanımına ilişkin yeterlilik) olarak tanımladığı alt edincin çeviri uzmanlığının ayırt edici bir özelliği olduğunu belirtmektedir (2011, s. 194). Çeviri edinci, çeviri araçları ve kaynak kullanımının ötesinde, çeviri sorunlarının ve sorun türlerinin tanımlanması, uygun dil ve bilgi kaynaklarının bulunması ve değerlendirilmesi, tüm bu kaynakların kullanımında çözüme yönelik karar alma becerisidir (a.e.).

Öte yandan, akademik çeviri eğitimiyle hedeflenen üst bakış gücünü aynı zamanda kuramsal arka planından alır. Kuram ve uygulamanın iç içe olduğu çeviri eğitiminde, kuramsal bilgi yöntem temelli uygulamalara ışık tutmakta, öğrenilen bilimsel bilgi uygulamada işler hale gelerek sürecin gerekliliklerinin kavranmasına ve bu esnada kullanılan yöntemin temellendirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, bilgi akıcılığı becerisini desteklemek-daha açık ifadeyle bilgiyi araştırma, bulma ve farklı bağlamlarda işlevsel şekilde kullanabilme becerisini desteklemek- bilgiyi yorumlama ve ilişkisel düşünme becerilerini de geliştirecektir. Bilgiyi yorumlayabilen ve ilişkisel düşünebilen

¹⁰ Bkz. Eruz, (2003), s.72

bir öğrenci kuram-uygulama ilişkisini daha rahat kuracak ve yöntem bilgisini daha etkin şekilde kullanacaktır. Bu doğrultuda, Mütercim ve Tercümanlık müfredatları planlanırken bilgi akıcılığı becerisinin çeviri edincine katkısını göz önüne almak eğitimin başarısını arttıracaktır. Çeviri edincinin bir çeşit beceriler bütünü olduğunu hatırlayarak, akademik çeviri eğitiminde söz konusu alt edinçlerin kazandırılması ve kullanılmasına yönelik derslerin birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayıcı şekilde programa yerleştirilmesi ve bütünde çeviri edincine katkı sağlayacak şekilde planlanması önemlidir. Akbulut, çeviri müfredatlarının çeviri edincini oluşturan bilgi, yöntem, sezgi, bilinç vb., bileşenlerin edinilmesi ya da bunlara işlerlik kazandırılması için basamaklandırılarak oluşturulmuş bir dizi dersten oluşması gerektiğini belirtirken (2004, s.108), çeviri edincini kavrayabilmek için gereken bütünsel bakışın, planlamadaki önemini altını çizmektedir. Bu doğrultuda, çeviri müfredatlarında ilk dönemlerde yer alan derslerde araştırma, eleştirel düşünme, okuma ve yorumlama, ilişkisel düşünme ve bilgi üretme becerilerine yönelik uygulamalara yer verilmesi, sonrasında yapılacak çeviri uygulamalarında, çeviri süreçlerini bütünsel bir bakışla değerlendirebilme ve yönetime dayalı uygulamalar yapabilme becerilerinin gelişimine zemin hazırlayacaktır. Bu nedenle, öğrencilere bilgi akıcılığı kazandıracak derslerin işlevleri açısından çeviri eğitiminin özellikle ilk dönemlerinde yer alması faydalı olacaktır.

2. Uygulamalar

Bu bölümde, tamamlayıcı dersler olan Güncel Gelişmeler ve İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersleri bilgi akıcılığı ve çeviri edincine katkıları çerçevesinde irdelenmektedir. Derslerin amacı doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamalar, ele alınan alt edinçlerle ilişkilendirilerek açıklanmaktadır.

2.1. Bilgi akıcılığı ve çeviri edincine katkı bağlamında Güncel Gelişmeler dersi

Güncel Gelişmeler dersi, izleyen dönemlerde yer alan uzmanlık alanı çevirisi derslerinde gerçekleştirilen çeviri uygulamaları öncesinde öğrencilerin kaynak ve erek dillerde okuma, anlama, dinleme ve yazma becerilerini geliştirmek, araştırma yoluyla bilgiye ulaşma, bilgiyi yorumlama, ilişkilendirme becerilerini kazandırmak, eleştirel düşünmeyi ve yaratıcı düşünmeyi teşvik etmek üzere planlanmış bir derstir. İncelemenin bu bölümünde, dersin tanımı, içeriği, işleyişi ve uygulamalardan örneklere yer verilerek hedeflenen kazanımlar bilgi akıcılığı ve çeviri edincine katkıları çerçevesinde değerlendirilmektedir.

2.1.1. Güncel gelişmeler dersi

Ders tanıtımında Güncel Gelişmeler dersinin amacı, “gündemdeki konuları değerlendirerek bir çevirmenin ihtiyacı olan araştırma edincine, eleştirel düşünme ve sorgulama alışkanlığına katkıda bulunmak” olarak belirtilmektedir. Dersi alan öğrencilere temel olarak aşağıdaki becerileri kazandırmak hedeflenir:

- Ülke ve dünya gündemindeki gelişmeleri takip edebilme
- Gündemdeki konuları değerlendirmek için farklı kaynaklardan bilgi edinebilme
- Farklı konu alanlarından metinlerin içerdiği bilgiyi eleştirel gözle değerlendirebilme
- Kaynak ve erek dilde metin yorumlayabilme, bu doğrultuda metin oluşturabilme

Ders kapsamındaki uygulamalar haftalık olarak atanan ödevler üzerinden ilerler. Belirlenen ana konu ve alt konular paylaşarak çalışma başında yön gösterebilecek ilgili kaynaklar verilir. Alt başlıklar birbiriyle ilişkilendirilebilecek konulardan seçilerek öğrencilerin konuların nasıl bağlandığını görmeleri hedeflenir. Öğrenciler her hafta, verilen ana konu ve alt konuları farklı Türkçe ve İngilizce kaynaklardan araştırır ve kullandıkları kaynakları derste paylaşır. Sınıf içi tartışma ortamında soru üretme çalışması yapılır (*Hangi kaynakları kullandınız? Bu kaynaklara nasıl ulaştınız? Kaynakların doğruluğunu ve güvenilirliğini nasıl tespit ettiniz? Bulduğunuz metin/lerde karşınıza hangi kavramlar çıktı? Metin/lerde hangi noktaları merak ettiniz? Konuyla ilgili farklı görüşler var mı? Bu görüşler hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?*). Yöneltilen sorularla öğrenciler soru sormaya, konuları birbiriyle ilişkilendirmeye ve sorgulamaya teşvik edilir. Öğrenciler tartışmalar sırasında konuya ilişkin açıklamaları, üzerinde durulan noktaları, ortaya çıkan anahtar kavramları, kullanılan kaynakları, akıllarda oluşan soruları not ederek birer taslak oluşturur. Ardından taslaklarını kullanarak bir değerlendirme yazısı hazırlar ve belirtilen tarihte teslim eder.

Değerlendirme yazısı bir tür yansıtma kâğıdı (reaction paper/response paper) şeklindedir. Yazıda öğrenciden, konu ile ilgili elde ettiği bilgi/öğrendikleri ile birlikte konu hakkındaki düşünce ve hislerini aktarması beklenmektedir. Yazının değerlendirme ölçütleri öğrenciyle paylaşılır ve her ödevin ardından öğrencilere geri bildirim verilir.

Tablo 1: Değerlendirme Ölçütleri

Değerlendirme Yazısı	Belirlenen konuda: - İşlevsel ve yeterli araştırma yapılmış mı? - Kaynaklardaki görüşler değerlendirilmiş mi? - Yazı öğrencinin kendi görüş ve fikirlerini içeriyor mu? - Yazı akademik eğitim ortamına uygun kaynak ve ifadelerle oluşturulmuş mu? - Belirlenen konu çerçevesinde bir yazı oluşturulmuş mu?
Referanslar	Araştırılan kaynaklar uygun formatta/ dipnotta/kaynakçada sunulmuş mu?
Format	Times New Roman 12 MLA

Öğrencinin konuya ilişkin kendi düşüncelerini yazıya dahil etmesi özellikle önemlidir. Bu şekilde, araştırma, bilgiye ulaşma, bilgiyi sorgulama ve bilgi sentezinin ardından bilgi/düşünce üretmenin yolu da açılmaya çalışılır. Bu ölçütler doğrultusunda oluşturulacak yazılarda,

- Konunun tanımı ve kapsamıyla ilgili bir kaynak derlemesi yapılması, elde edilen farklı tanımlar ve açıklamalar arasında ilişki kurularak bilginin sentezlenmesi ve yorumlanması,
- Öğrencilerin kendi yorumlarını ve alıntılıdığı bilgiyi ayırarak uygun şekilde belirtmesi,
- Kullanılan alıntılarının ardından verilen bilginin yorumlanması,
- Alıntılanan ve yorumlanan bilgi oranının dengede tutulması,
- Yazının giriş bölümünde metin organizasyonuna ilişkin bilginin (konunun ne olduğu, hangi noktalara ne sırada, nasıl yer verileceğine dair bilgi) verilmesi,
- Metin bölümlenirken konular arasında bağlantı kurularak geçiş yapılması (metin bütünlüğünün sağlanması),
- Yazının sonuç bölümünde ele alınan konuların toparlanarak uygun bir kapanış yapılması,
- Yazıda günlük dil ve yazı dili kullanımının denge ve tutarlılık içinde olması beklenmektedir.

2.1.2. Ders İşleyişi ve Uygulama Örnekleri

Örnek 1:

Aşağıdaki tablo bir haftalık uygulama için belirlenen konu ve alt konuları göstermektedir. Ders öncesinde konu başlıkları öğrencilerle paylaşılarak kavramlara yönelik araştırma yapmaları istenmiştir. Konular seçilirken birbiriyle ilişkili olmaları gözetilir. Amaç, öğrencilerin uygulama içinde söz konusu bağları keşfetmeleri ve bütünsel şekilde konuları değerlendirebilmelerini sağlamaktır.

Tablo 2: Uygulama örneği I

Konu	Alt konular
Toplumsal gelişmeler: Yeni medya	<ul style="list-style-type: none"> Ø Geleneksel medya / Yeni medya Ø Sosyal medya Ø Filtre balonu (filter bubble) Ø Yankı odası (echo chamber) Ø Medya okuryazarlığı Ø Linç kültürü Ø Haber çevirisi

Sınıf içi tartışma ortamında öğrenciler elde ettikleri bilgiyi paylaşırken, yöneltilen sorularla kavramlar arasında ilişki kurmaları, söz konusu oluşumları ve gelişmeleri sebep-sonuç ilişkisi içinde değerlendirmeleri yönünde teşvik edilir. Bu örnekte, geleneksel medya ve yeni medyanın temel farklılıkları ele alınırken yeni medyanın çift yönlü iletişim sağlama özelliğinin ortaya çıkardığı sonuçlar ve gündeme getirdiği konu ve kavramlar değerlendirilmiştir.

Derste gerçekleşen tartışma ve değerlendirmeler sonunda “Filtre balonu”, “Yankı odası” ve “Linc kültürü” kavramları anahtar kavramlar olarak belirlenmiştir.¹¹ Dersin ardından oluşturulacak yansıtma kağıtlarında, belirlenen kavramların

¹¹ Ele alınan konuların kavranması ve kullanılacak kaynaklara örnek oluşturması amacıyla aşağıdaki kaynaklar ders esnasında paylaşılarak içerikleri tartışılmıştır: TED. (2023, 25 Mart). *Beware online filter bubbles!* Eli Pariser [Video] https://www.ted.com/talks/eli_pariser_beware_online_filter_bubbles (2023, 15 Mart). *Digital Media Literacy- How Filter Bubbles Isolate You* <https://edu.gcfglobal.org/en/digital-media-literacy/how-filter-bubbles-isolate-you/1/> (2023, 15 Mart). *Digital Media Literacy- What is an Echo Chamber?* <https://edu.gcfglobal.org/en/digital-media-literacy/what-is-an-echo-chamber/1/> Mitchell. (2023, Mart 29). Keynote speech https://www.youtube.com/watch?v=NwLmqhNv7WE&ab_channel=InternationalJournalismFestival

Şekil 1: Yeni medya: Konu ilişkilendirmesi

tanımlaması, sosyal medyanın bilgi erişimine yönelik avantajlarının ve dezavantajlarının değerlendirilmesi, sosyal medya algoritmaları nedeniyle maruz kalınan haberlerin toplumda nasıl bir etki yarattığına değinilmesi istenmiştir. Burada amaç, yazının çerçevesini oluştururken öğrenciye yol göstermektir. Aynı zamanda, yazıların tartışma kültürüne uygun, sınırları net ve genelleyicilikten uzak ifadeler içermesi ve kullanılan kaynakların uygun şekilde belirtilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Belirtilen tarihte teslim edilen yazılar yukarıda verilen değerlendirme ölçütleri gözetilerek değerlendirilmiş, yazılara ilişkin geri bildirim notları bir rapor haline getirilerek takip eden hafta derste paylaşılmıştır.

Yansıtma kağıtlarıyla ilgili değerlendirme ölçütlerinde yer alan iki önemli nokta, konuyla ilgili ulaşılan bilginin niteliği, kullanılış şekli ve kullanılan kaynaklara yazı içinde nasıl yer verileceğidir. Yazılarda beklenen salt veri toplamanın ötesinde, farklı kaynaklardan elde edilen bilginin anlaşılması, ilişkilendirilmesi, yorumlanması ve aktarılmasıdır. Bu uygulamada, “Filtre balonu” kavramını açıklarken öğrenciden farklı kaynaklardan aldığı tanımları sıralaması değil, kavramın arka planına ilişkin araştırma yapması ve derlediği bilgiyi sentezleyerek yorumlaması ve aktarmasıdır. Örneğin, kavramın ilk nerede ve kim tarafından kullanıldığı, Türkçeye neden bu şekilde aktarıldığı, hangi bağlamlarda karşımıza çıktığı, ilişkili olduğu konular ve durumlar açıklanmalı ve değerlendirilmelidir. Öte yandan, kullanılan kaynakların akademik etik ve kurallar çerçevesinde doğru ve eksiksiz belirtilmesi önemlidir. Bu doğrultuda, uygulamaların başında üzerinde durulan metin içi alıntılama, dipnot, son not ve kaynakça oluşturma konuları uygun kullanım örneklerinin yanı sıra eksik ve hatalı kullanım örnekleri ile birlikte ödev geri bildirim raporuna dahil edilmiştir.

Örnek 2:

Aşağıdaki tablo farklı bir hafta için belirlenmiş konu ve alt konuları göstermektedir. Bir önceki uygulamada olduğu gibi ders öncesinde konu başlıkları öğrencilerle paylaşılarak kavramlara yönelik araştırma yapmaları istenmiştir.

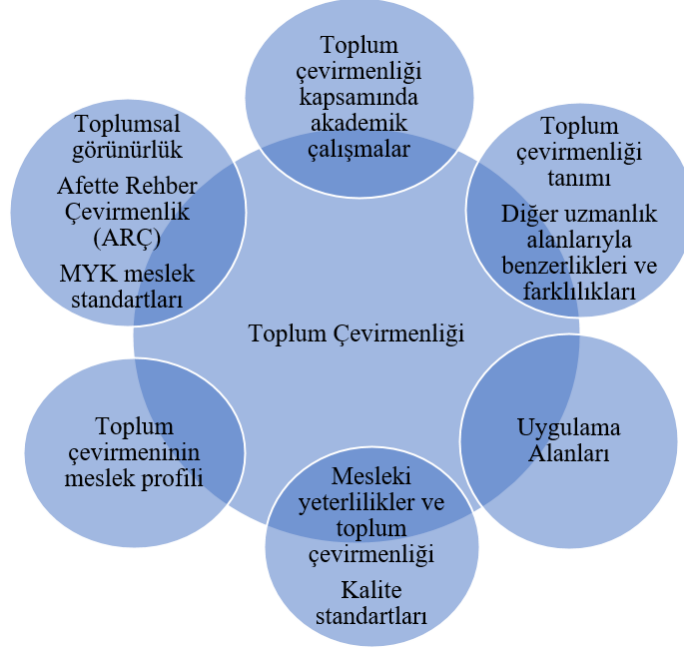
Tablo 3: Uygulama örneği II

Konu	Alt konular
Toplumsal gelişmeler: Toplum çevirmenliği	<ul style="list-style-type: none"> Ø Toplum çevirmenliğinin uygulama alanları Ø Meslek olarak toplum çevirmenliğinin diğer uzmanlık alanlarından farkı/ alanları ile benzerlikleri Ø Toplum çevirmenliği kapsamında akademik çalışmalar Ø Toplum çevirmeninin meslek profili Ø Mesleki Yeterlilikler ve toplum çevirmenliği

Uygulamada, öğrenciler belirlenen alt konular hakkında elde ettiği bilgi ve kaynakları paylaşırken, yöneltilen sorular ve paylaşılan kaynaklar aracılığıyla¹² toplum çevirmenliğinin tanım ve kapsamı, uygulama alanları, standartları ve Türkiye’deki durumu ile ilgili konular değerlendirilmiştir. Bu örnekte, toplum çevirmenliği, toplumsal ihtiyaçlar, hitap ettiği kitle/kitleler, toplum çevirmeninden beklentiler (bu anlamda diğer uzmanlık alanı çevirilerinden farkları), çalışma alanları, mesleki yeterlilikler ve standartlar ekseninde ele alınmıştır.

Şekil 2: Toplum çevirmenliği: Konu ilişkilendirmesi

Tartışma sonunda, öğrencilerin yazacakları yazıtma kağıdının çerçevesini oluşturacak başlıklar (anahtar kavramlar) aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Toplum çevirmenliği tanım ve kapsamı
- Toplum çevirmenliği uygulama alanları
- Toplum çevirmeninin meslek profili
- MYK (Mesleki Yeterlilik Kurumu) standartları ve Kalite standartları (ISO standartları, vb..)
- Toplumsal görünürlük (Afette Rehber Çevirmenlik-ARÇ örneği)

Diğer örnekte olduğu gibi bu uygulamada da belirlenen çerçevede yazılan ödevler değerlendirilerek geri bildirim notları bir rapor halinde öğrencilerle paylaşılmıştır.

2.1.3. Değerlendirme

Güncel Gelişmeler dersinin tanımı, öğrenim kazanımları ve işleyişine ilişkin yukarıda yer alan örnekler ve değerlendirmeler, ders kapsamındaki uygulamaların öğrencinin bilgiye ulaşma, bu amaçla uygun araçları kullanma, elde ettiği bilgiyi eleştirel bakışla değerlendirme ve yorumlama bu bağlamda yeni fikir üretme, farklı bilgi kaynaklarını kullanarak bilgiyi düzenleme ve işleme becerilerini geliştirici nitelikte olduğunu göstermektedir.

Uygulamalardaki temel adımlar bilgi akıcılığı ve çeviri edincinin gelişimine katkı anlamında aşağıdaki şekilde değerlendirilebilir:

¹² Ele alınan konuların kavranması ve kullanılacak kaynaklara örnek oluşturması amacıyla aşağıdaki kaynaklar ders esnasında paylaşılarak içerikleri tartışılmıştır: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi “Darülfünun Dersi: Türkiye’de Toplum Çevirmenliği: Eğitim ve Meslekleşme. https://www.youtube.com/watch?v=fHwVLGOIcnk&ab_channel=%C4%B0.%C3%9C.EdebiyatFak%C3%BCltesi Bartın Üniversitesi Çeviri Topluluğu “Toplum Çevirmenliği Uygulamaları”. <https://www.youtube.com/watch?v=PANbc6VRZY4&abtextunderscorechannel=BAR%C3%87EV>

Tablo 4: Bilgi akıcılığı ve çeviri edinci bağlamında Güncel Gelişmeler ders kazanımları

Uygulama adımları	Bilgi akıcılığı becerileri	Çeviri edincine yönelik beceriler (alt edinçler)
Belirlenen konuya ilişkin araştırma, farklı yerel ve yabancı kaynakları kullanma (gazeteler, dergiler, haber siteleri, sosyal medya- YouTube, Twitter, Facebook, Instagram- kurumsal web siteleri, çevrimiçi podcastler, sesli kitaplar, bloglar, akademik platformlar, vb.,)	Kaynak tarama, kaynakları bilgiye ulaşmak için etkin şekilde kullanma,	Araştırma edinci, metin edinci, dil edinci, teknoloji edinci
Kullanılan kaynaklardaki bilgiyi güncellik ve güvenilirlik açısından sorgulama, doğru ve güvenilir kaynakları kullanma	Bilgiyi sorgulama, ilişkisel ve eleştirel düşünme	Araştırma edinci, metin edinci, teknoloji edinci
Konuya ilişkin /özgü kelime, terim, kavram, olay ya da durumları araştırma	Doğru ve uygun bilgiye ulaşma, ilişkisel düşünme	Araştırma edinci, dil edinci, kültür edinci, metin edinci
Farklı kaynaklardan elde edilen bilgiyi karşılaştırarak benzer ve farklılaşan yönleri belirleme ve bunların olası sebeplerinin irdeleme	Bilgiyi sorgulama, ilişkisel ve eleştirel düşünme	Araştırma edinci, dil edinci, kültür edinci, metin edinci
Elde edilen bilgiyi kullanarak konu hakkında yansıtma kâğıdı/düşünce yazısı oluşturma	Bilgiyi yorumlama, ilişkisel ve eleştirel düşünme, bilgi/ fikir üretme	Dil edinci, kültür edinci, metin edinci

Belirtilen uygulamaların bilgi akıcılığını desteklediği, dolayısıyla, dil, kültür, metin, araştırma ve teknoloji edinçlerini kapsayan çeviri edincinin kazandırılmasına katkı sağladığı görülmektedir.

2.2. Bilgi akıcılığı ve çeviri edincine katkı bağlamında İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersi

İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersi, dil-kültür-toplum ilişkisine dair farkındalık kazandırmak, bu sayede öğrencilerin kültürel, toplumsal ve iletişimsel bir olgu olan çevirinin doğasını daha iyi kavrayabilmelerinin önünü açmak üzere planlanmış bir derstir. Ders kapsamındaki uygulamalar okuma, bilgiyi yorumlama ve ilişkilendirme ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırmayı hedeflerken, yabancı dil kullanımı ve yabancı dilde metin oluşturma becerilerini desteklemektedir. İncelemenin bu bölümünde, dersin tanımı, içeriği, işleyişine yer verilerek hedeflenen kazanımlar bilgi akıcılığı ve çeviri edincine katkıları çerçevesinde değerlendirilmektedir.

2.2.1. İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersi

İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersinin amacı- tanıtım formunda- kültür ve dil kavramlarını irdelemek, dil-kültür-toplum- ilişkisine ışık tutarak çevirinin dilsel, kültürel, toplumsal ve iletişimsel boyutlarına ilişkin farkındalık kazandırmaktır. Dersi alan öğrencilerin aşağıdaki temel becerileri ve yetkinlikleri geliştirmesi beklenmektedir:

- Kültür kavramını çevreleyen etkenlerle birlikte değerlendirebilme
- Dil- kültür- toplum-iletişim kavramlarını ilişkilendirerek değerlendirebilme
- Çeviriyi dil-kültür-iletişim bağlamlarında değerlendirebilme
- Çeviride kültürel bağlamlara ilişkin farkındalık geliştirebilme

Bu doğrultuda, ders kapsamında belirlenen okumalarla öğrencilerin okuma, anlama, bilgiyi ilişkilendirebilme ve yorumlayabilme becerilerini geliştirmek ve ele alınan konu ve kavramları ilişkilendirerek yorumlamalarını sağlamak hedeflenmektedir. Ayrıca, seçilen kaynaklar ile öğrencilerin İngilizce okuma, anlama ve yazma becerilerinin gelişimine katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Ders, haftalık olarak seçilen konular üzerine belirlenmiş okumalar, sınıf içi tartışma

ve değerlendirme şeklinde ilerler. Belirli haftadan itibaren okuma, tartışma, değerlendirme yazısı yazma şeklinde devam eder.

Değerlendirme yazısı Güncel Gelişmeler dersinde olduğu gibi yansıtma kâğıdı (reaction paper/response paper) şeklindedir. Yazıda öğrenciden, verilen konu ile ilgili elde ettiği bilgi/öğrendikleri ile birlikte konu hakkındaki düşünce ve hislerini aktarması istenir. Yazının değerlendirme ölçütleri öğrenciyle paylaşılır ve her ödevin ardından belirlenen ölçütler çerçevesinde öğrencilere geri bildirim verilir.

Yansıtma kâğıdı öğrencinin,

- Okuduğu metni anladığını
- Okuduğu metne dair yorumunu
- Okuduğu metnin ele aldığı konuyla ilgili kendi yorum ve düşüncelerini içermelidir.

Bunun için öncelikle öğrencinin metnin içeriğini, amacını ve işlevini anlayıp yorumlayabilmesi gerekmektedir. Metnin ele aldığı konuyu yalnızca mevcut metnin sunduğu bilgi ve bakış açısı ile anlamak öğrenci açısından oldukça sınırlandırıcı ve yetersiz olacaktır. Bu nedenle öğrenci konuyu kavramak, farklı bilgi ve görüşleri görmek ve yorum yapabilmek için araştırma yapar.

Yansıtma kâğıdı değerlendirme ölçütleri temel olarak aşağıdaki gibidir:

Tablo 5: Yansıtma Kâğıdı değerlendirme ölçütleri

Giriş	Gelişme	Sonuç
<ul style="list-style-type: none"> Ø Üzerine yazı oluşturulacak metnin künyesi (adı, yazarı, yayımlanma yeri, tarihi, vb..) verilir. Ø Konu, ele alınan noktaları ve metnin amacını içerecek şekilde özetlenir. Ø Metinde geçen konu/görüşler hakkındaki düşünceyi ve bu düşünceyi destekleyecek kanıtları içeren bir tez cümlesi (thesis statement) yazılır. 	<ul style="list-style-type: none"> Ø Tez cümlesinde kısaca belirtilen görüşler her biri bir bölüm oluşturacak şekilde açıklanır. Ø Açıklamalarda hem çıkış noktası olan metinden hem de yapılan araştırmalardan elde edilen bilgi kullanılarak savunulan görüş desteklenir. 	<ul style="list-style-type: none"> Ø Giriş bölümünde verilen tez cümlesine yeniden yer verilerek ele alınan noktalar özetlenir, varılan sonuç/lar yazılır. Ø Kullanılan kaynaklar verilir.

Araştırmalardan elde edilen bilginin niteliğine, kullanış şekline ve kaynakların uygun şekilde gösterilmesine dikkat edilir. Yazıda anlam, mantık ve yapı bütünlüğü gözetilir.

2.2.2. Ders işleyişi

Ders kapsamında belirlenen konu akışı ana başlıklarıyla aşağıda verilmiştir:

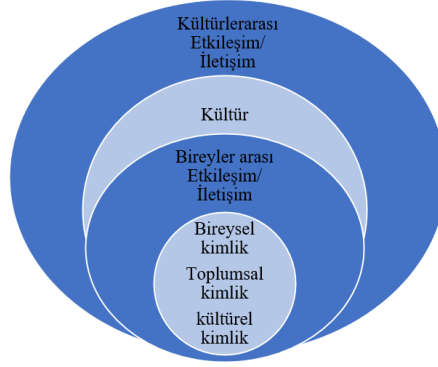
- Dil ve kültür
- Dil-kültür ilişkisi
- Dil, kültür ve yabancı dil öğrenimi
- Dil, kültür ve çeviri
- Kültürlerarası iletişim
- Bireysel, toplumsal ve kültürel kimlikler
- Kültür ve iletişim/İletişim engelleri
- Kültürlerarası iletişim ve çeviri

Her hafta için belirlenen konu ve ilgili kaynak/ler ders öncesinde paylaşılarak öğrencilerden konuyla ilgili ek araştırma yapmaları ve derse hazırlıklı gelmeleri istenmiştir.

Genellikle soru-cevap şeklinde ilerleyen tartışmalarda, öğrenciden beklenen konuyla ilgili veri aktarması değil, ulaştığı bilgileri sentezleyerek yorumlamasıdır. Örneğin, kültür kavramı ele alınırken “kültür bir toplumun duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan, gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının tümüdür” gibi genel tanımlamalar, kavramın anlaşılması için yeterli değildir. Öğrencilerin paylaştıkları bilgileri karşılaştırması, kendi yaşam gözlem ve deneyimleriyle ilişkilendirmesi, örneklerle konunun somutlaştırılması ve kavranması için önemlidir. Örneğin, doğduğu aile, çocukluk ve okul yaşantısı, sosyal çevresi, kendi değerleri ve yargılarından yola çıkarak ‘bireysel kültür’ oluşumunu kavrayan öğrencinin, diğer kültür katmanlarını çözümlemesi ve sonunda bütünsel bir kültür tanımına ulaşması bilgiyi daha anlaşılır ve kalıcı hale getirmektedir. Tartışmalarda bir konunun ilişkili olduğu

konularla birlikte ele alınması, kavramın arka planının daha iyi anlaşılmasının önünü açmaktadır. Örneğin, kültürlerarası iletişim kavramını işlerken sırasıyla kültür, bireysel, toplumsal ve kültürel kimlik kavramlarının ele alınarak bireyler arası iletişim bağlamında değerlendirilmesi, kavramın bütünsel bir bakışla çözümlenmesine yardımcı olmaktadır. Buradan hareketle kültürlerarası iletişimin ardındaki etkenleri çözümlen öğrenci, ‘önyargı, ayrımcılık, etnosentrizm, sterotipleştirme’ gibi iletişimi engelleyen unsurları bütünsellik içinde daha kolay görebilmektedir.

Şekil 3: Kültürlerarası iletişim katmanları

Öte yandan, öğretim dili İngilizce olan ders, eş zamanlı olarak verilen diğer dönem dersleriyle işlevsel bir bütünlük içinde planlanmıştır. Yine tamamlayıcı bir ders olan Türkçe Dil ve Kültür Edinci dersinde dil-kültür ilişkisi kendi kültürümüz ve dilimiz Türkçe kaynaklar kullanılarak ele alınırken, öğrenciler bu derste kavramları İngilizce kaynaklar kullanarak ve yabancı kültür/ler çerçevesinde değerlendirir. Bu sayede, kavramların İngilizce karşılık/tanımlarını ve farklı kültürlerde ele alınış şekillerini görme fırsatı bulur. Aynı şekilde, bir alan dersi olan Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi dersinde kültürün dil üzerindeki etkisi ve çeviri süreçlerindeki rolünü irdeleyen öğrenci, bu derste dil-kültür bağlantısını ilişkili şekilde daha rahat değerlendirebilmektedir. Bu etkileşim içinde ders, sözü edilen iki derse benzer şekilde beslemektedir. Bunun yanı sıra, ders kaynakları ve uygulamalar, öğrencinin İngilizce okuma, anlama, konuşma ve yazma becerilerini desteklemektedir.

2.2.3. Değerlendirme

İngilizce Dil ve Kültür Edinci dersinin tanım, kapsam ve işleyişine yönelik incelemede, dersin amacı doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamaların öğrencilerin dil-kültür ve kültürlerarası iletişim konularına ilişkin farkındalıklarını geliştirirken, bilgi akıcılığı bağlamında bilgiye ulaşma, bilgiyi yorumlama, ilişkilendirme ve kullanma becerilerini desteklediği görülmektedir. Dersin bilgi akıcılığı becerileri ve çeviri edincine katkısı aşağıdaki şekilde ön görülmektedir:

Tablo 6: Bilgi akıcılığı ve çeviri edinci bağlamında İngilizce Dil ve Kültür Edinci ders kazanımları

Ders işleyişi ve uygulamalar	Bilgi akıcılığı becerileri	Çeviri edincine yönelik beceriler (alt edinçler)
Belirlenen konuya ilişkin araştırma, farklı yabancı kaynakları kullanma	Kaynak tarama, kaynakları bilgiye ulaşmak için etkin şekilde kullanma,	Araştırma edinci, metin edinci, yabancı dil edinci, teknoloji edinci
Kullanılan kaynaklardaki bilginin güncellik ve güvenilirlik açısından sorgulanması, doğru ve güvenilir kaynakları kullanma	Bilgiyi sorgulama, ilişkisel ve eleştirel düşünme	Araştırma edinci, metin edinci, teknoloji edinci
Farklı kaynaklardan elde edilen bilginin karşılaştırılarak benzer ve farklılaşan yönlerinin belirlenmesi ve bunların olası sebeplerinin irdelenmesi	Bilgiyi sorgulama, ilişkisel ve eleştirel düşünme	Araştırma edinci, dil edinci, kültür edinci, metin edinci
Elde edilen bilgiyi kullanarak konu hakkında yansıtma kâğıdı/düşünce yazısı oluşturma	Bilgiyi yorumlama, ilişkisel ve eleştirel düşünme, bilgi/ fikir üretme	Dil edinci, kültür edinci, metin edinci

Sonuç

Sonuç olarak, günümüz bilgi toplumunda artık bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma, bilgi üretme ve sorun çözme yetiştirilmiş insan gücünden beklenen temel becerilerdir. Bilgi akıcılığı/okuryazarlığı olarak tanımlanan bu beceriler bütününe yükseköğretim programlarında kazandırılması önemlidir. Akademik çeviri eğitimi açısından, bilgi akıcılığı/okuryazarlığı çeviri edinci gelişiminde kilit önem taşımaktadır. Bilgi çağına uygun kaynak kullanımı, bilgiyi yorumlama ve sorun çözme, çeviri edincinin önemli bileşenleri haline gelmiştir. Nitelikli bir çevirmen kaynakları etkin şekilde kullanabilmeli, ilişkisel ve eleştirel düşünebilmeli, karar alabilmeli, çözüm üretebilmelidir. Bu anlamda, bilgi akıcılığı becerilerinin çeviri edincini desteklediği belirlenmiştir. Bu çalışmada, tamamlayıcı dersler olarak ele alınan Güncel Gelişmeler ve İngilizce Dil ve Kültür Edinci derslerinin, bilgi akıcılığını beslediği ve akademik çeviri eğitiminin temel hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacağı gözlenmektedir. Daha geniş çerçeveden bakıldığında, kazandırdığı temel beceri ve yetkinlikler göz önüne alındığında, bu tür tamamlayıcı derslerin günümüz bilgi toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen üniversitelerin hedeflediği insan gücünü yetiştirmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Güldane Duygu Tümer 0000-0001-7865-2349

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Akbulut, A. N. (2004). *Söylenceden Gerçekliğe*. Multilingual Yayınevi.
- Aydanlı, S. (2015). Tasarım Eğitiminde Yapılandırıcı Paradigma: 'Öğrenmeyi Öğrenme'. *Tasarım+Kuram Dergisi*. 09 10, 2022 tarihinde https://jag.journalagent.com/tasarimkuram/pdfs/DTJ_11_20_1_18.pdf adresinden alındı
- rennan, J. L. (1993). *Students, courses, and jobs: The Relationship of Higher Education and Labour Market*. London.
- Eastman, K. G. (2008). Information Fluency for Undergraduate Biology Majors: Applications of Inquiry-based Learning in a Developmental Biology Course. *CBE-Life Sciences Education*, 54-63. 09 03, 2022 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/5535071_Information_Fluency_for_Undergraduate_Biology_Majors_Applications_of_Inquiry-based_Learning_in_a_Developmental_Biology_Course adresinden alındı
- Eruz, S. F. (2003). *Çeviriden Çeviribilime*. Multilingual Yayınevi.
- Hönig, H. G. (1991). "Holmes' Mapping Theory" and the Landscape of Mental Translation Process. *Translation Studies: The State of Art*, s. 77-79.
- Lombard, E. (2016). Information Fluency: Not Information Literacy 2.0. *The Journal of Academic Librarianship*, 281-283. 09 05, 2022 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2016.04.006> adresinden alındı
- Massey, G., and Ehrensberger-Dow, M. (2011). Investigating information literacy: A growing priority in translation studies. *Across languages and cultures* 12 (2): 193-211.
- Mehmet Metin Arslan, L. E. (2003). Yeni Eğitim Paradigması ve Türk Eğitim Sisteminde Dönüşüm Gerekliliği. *Milli Eğitim Dergisi*(160). 09 25, 2022 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim/160/arslan-eraslan.htm adresinden alındı
- Normore, J. S. (2010). Educational Leadership and Globalization: Literacy for a Glocal Perspective. *Educational Policy*, 52-82. 09 10, 2022 tarihinde <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0895904809354070> adresinden alındı
- PACTE (2005). Investigating translation competence: Conceptual and methodological issues. *Meta* 50 (2): 609-619.
- Paul, G. Z. (1974). The Information Service Environment Relationships and Priorities. 10 01, 2022 tarihinde <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED100391.pdf> adresinden alındı
- Schäffner, C. (2000). "Running Before Learning? Designing a Translation Programme at Undergraduate Level". *Developing Translation Competence*, s. 143-156.
- Sharkey, J. (2006). Towards information fluency: applying a different model to an information literacy credit course. 71-85. 09 20, 2022 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/240601807_Towards_information_fluency_applying_a_different_model_to_an_information_literacy_

[credit_course](#) adresinden alındı

Stripling, B. (2007). Assessing Information Fluency: Gathering Evidence of Student Learning. *School Library Media Activities Monthly*, s. 25-29.

Temel Çalık, F. S. (2005). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 55-66. 09 15, 2022 tarihinde <https://www.academia.edu/1334093> adresinden alındı

Wissema, J. (2009). *Üçüncü Kuşak Üniversitelere Doğru: Geçiş Döneminde Üniversiteleri Yönetmek*. İstanbul.

Atıf biçimi / How cite this article

Tumer, G.D. (2023). A study on the role of complementary courses in translation and interpreting programs in gaining learning competence. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies*, 19, 176–190. <https://doi.org/10.26650/iujts.2023.1345771>

EKLER**Ek 1. İngilizce Mütercim-Tercümanlık Bölümleri: Güncel Gelişmeler ve Dil-Kültür Edinciyle İlişkili Dersler**

		Güncel Gelişmeler Dersi	Dil-Kültür Edinciyle İlişkili Dersler
1.	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	X	X
2.	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	X	X
3.	Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi	X	X
4.	Bartın Üniversitesi	Güncel Konular (seçmeli)	X
5.	Bursa Teknik Üniversitesi	X	X
6.	Dokuz Eylül Üniversitesi	Güncel Konular (zorunlu)	X
7.	Ege Üniversitesi	X	X
8.	Hacettepe Üniversitesi	Güncel Konular (zorunlu)	Dil ve Kültür (seçmeli)
9.	İstanbul Üniversitesi	X	Kültür İnceleme (zorunlu)
10.	Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	X	X
11.	Kırıkkale Üniversitesi	X	Kültürlerarası İletişim ve İnsanlık Tarihi (zorunlu)
12.	Kırklareli Üniversitesi	X	Kültürlerarası İletişim (seçmeli)
13.	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Güncel Gelişmeler (zorunlu)	İngilizce Dil ve Kültür Edinci (zorunlu)
14.	Marmara Üniversitesi	X	Special Topics in Translation: Intercultural Communication in Business (seçmeli)
15.	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	X	Cultural Studies (zorunlu)
16.	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	X	X
17.	Sakarya Üniversitesi	X	X
18.	Samsun Üniversitesi	X	Çeviri Çalışmalarında Kültür İncelemeleri (zorunlu)
19.	Trakya Üniversitesi	Güncel Konular (seçmeli)	Kültürlerarası İletişim (zorunlu)
20.	Boğaziçi Üniversitesi	X	X
21.	Ankara Bilim Üniversitesi	X	Comparative Cultural Studies and Translation (seçmeli)
22.	Atılım Üniversitesi	Güncel Konular (zorunlu)	X
23.	Başkent Üniversitesi	X	X
24.	Beykent Üniversitesi	X	Crosscultural Communication (zorunlu)
25.	Çağ Üniversitesi	X	X
26.	Çankaya Üniversitesi	X	X
27.	Doğuş Üniversitesi	X	X
28.	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	X	X
29.	Haliç Üniversitesi	X	Culture and Civilization I (zorunlu)
30.	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	X	Intercultural Communication I-II (zorunlu)
31.	İstanbul Arel Üniversitesi	X	English Language and Culture for Translators I-II (zorunlu) Interlingual and Intercultural Communication (zorunlu)
32.	İstanbul Atlas Üniversitesi	X	X
33.	İstanbul Gelişim Üniversitesi	X	X
34.	İstanbul Okan Üniversitesi	X	Kültür Çalışmaları I-II (seçmeli)
35.	İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	X	X
36.	İstinye Üniversitesi	X	X
37.	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Güncel Konular (seçmeli)	Karşılaştırmalı Dil ve Kültür Çalışmaları (zorunlu)
38.	Kapadokya Üniversitesi	X	X
39.	Niğantaşı Üniversitesi	X	English Language and Culture for Translators I-I (zorunlu)
40.	Üsküdar Üniversitesi	X	X
41.	Yaşar Üniversitesi	Güncel Gelişmeler (seçmeli)	Kültür Okuryazarlığı I-II (zorunlu)
42.	Yeditepe Üniversitesi	X	X